

Ytre Hvaler nasjonalpark

Nasjonalparkstyret

Møtedato: 28.10.2022
Saksnummer: 2022/36
Saksbehandler: Monika Olsen
Dato saksframlegg: 12.10.2022

Sak 2022/36: Uttalelse til høring - Hvaler kommune- søknad fra Kystverket om rammetillatelse for etablering av sjøbunnsdeponi – Møkkalasset og Svaleskjær

Hvaler kommune ber om uttalelse til søknad fra Kystverket om rammetillatelse for etablering av sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset og Svaleskjær i brev datert 21.09.22. Høringsfrist var 07.10.2022. Ytre Hvaler nasjonalparkstyre fikk utsatt frist til 15.10.2022 i påvente av behandling i styremøte 14.10.2022. Høringsbrev følger vedlagt.

Bakgrunn

Hvaler kommune har oversendt søknad om rammetillatelse for etablering av sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset (øst for Tjeldholmen) og Svaleskjær (nord for Hollenderen) i Hvaler kommune. Tiltakene omfatter mudring av inntil 3,3 mill. m³ løsmasser (sjøbunn) og deponering av disse massene, for å utdype og rette ut farleden inn til Borg havn.

Hensikten med tiltaket er å gjøre seilassen gjennom Røsvikrenna tryggere. Tiltaket skal totalt sett bidra til og bedre fremkommeligheten gjennom Røsvikrenna og derigjennom

- Redusere sannsynligheten for grunnstøtinger
- Redusere sannsynligheten for sammenstøt
- Redusere sannsynligheten for miljøforurensning i et område med nærliggende naturreservat
- Øke forutsigbarhet i transportutviklingen

Prosjektet ligger inne i Kystverkets handlingsplan basert på NTP 2022–2033.

Det omsøkte deponiet er etablering av et sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset og Svaleskjær i både Fredrikstad og Hvaler kommune. De renere massene i tiltaksklasse I-III (ca. 2,55 millioner m³) ønskes deponert i to sjødeponier, ved Svaleskjær og ved Møkkalasset: Det etablerte sjøbunnsdeponiet skal fylles med muddermasser hentet fra utdypningen av innseilingen og farleden til Borg Havn i Fredrikstad. Massene deler seg i tiltaksklasser i henhold til graden av forurensning. En del av massene hører til klasse I - III bestående av rene og lett forurensede masser. Det er disse som skal fylles i sjøbunnsdeponiet ved Møkkalasset og Svaleskjær. Resterende deler av massene hører til i klasse 4 og 5 bestående av sterkt forurensede masser. Disse skal leveres til godkjent deponi på land (Øra) i Fredrikstad kommune.

Planstatus

Tiltaksområdet ved Møkkalasset er regulert til arealformålet deponiområde i sjø (vertikalnivå 4) i detaljregulering for deponiområdet ved Møkkalasset, vedtatt 04.09.2014. Tiltaksområdet ved Svaleskjær er regulert til arealformål deponiområde i sjø (vertikalnivå 4) i detaljregulering for

deponiområde ved Svaleskjær, vedtatt 04.09.2014.

Forholdet til plan og tillatelser

Ansvarlig søker mener tiltaket skal være i tråd med gjeldende reguleringsplan sine relevante bestemmelser.

Kystverket søkte om tillatelse til mudring, sprenging og deponering i sjø i forbindelse med utdyping av innseilingen til Borg havn etter forurensningslovverket sommeren 2015. Ytre Hvaler nasjonalparkstyre uttalte seg den 10.09.2015 til Miljødirektoratets høring datert 01.07.2015 av Kystverkets søknad. Vår konklusjon var at *omfanget og konsekvensene av å gjennomføre den omsøkte mudringen og dumping er for dårlig utredet. Det er stor usikkerhet knyttet til spredning av partikler og håndtering av forurensede masser. Det er fortsatt mange utfordringer knyttet til undersøkelser og overvåking av dypvannskoraller. Dette tilsier også en "føre-var-holdning". På denne bakgrunn kan vi ikke anbefale at tillatelse gis. Vi mener videre at det er uheldig for fremdriften og konfliktnivået at det nå søkes om en tillatelse som er i strid med de vedtatte reguleringsplanene.*

Miljødirektoratet ba etter høringen i 2015 Kystverket om å skaffe til veie ytterligere informasjon som var nødvendig for å behandle søknaden. Det ble blant annet bedt om en oppdatering av den gjennomførte miljøkonsekvensutredningen, mer dokumenterte spredningsberegninger og dokumentasjon på at de forurensede sedimentene med tilstrekkelig sannsynlighet ville deponeres på land. Disse opplysningene ble sendt inn i forbindelse med ny søknad fra Kystverket i 2018. Høringsinstansene som leverte uttalelse til Miljødirektoratet ved behandling av søknaden, viser til en rekke mulige konsekvenser for naturverdier, klima og friluftsinnteresser ved gjennomføring av Borg 1 og 2. Noen mener at det er mangler i underlagsmaterialet som ligger til grunn for konsekvensanalysene, og at dette medfører at vurderingen av konsekvensene for naturverdiene er svært usikre og i mange tilfeller optimistiske.

Miljødirektoratet behandlet søknaden etter forurensningslovverket med vedtak 18.10.2019. Her framgår det at dersom tiltaket gjennomføres slik det er søkt om vil det ifølge Miljødirektoratet medføre store negative og uakseptable miljøkonsekvenser. Det er derfor i tillatelsen satt vilkår som skal avbøte de negative miljøkonsekvensene. I tillatelsen er det også satt krav om at enkelte ytterligere utredninger må gjennomføres, og at et detaljert kontroll- og overvåkningsprogram utarbeides før tiltak kan starte opp.

Tillatelse etter havne- og farvannsloven vil foreligge ved søknad om igangsettingstillatelse.

Rammetillatelse

Hvaler kommune ber om uttalelse til en rammetillatelse. Det er en søknadsbehandling i to trinn hvor det først søkes om en rammetillatelse, hvor tiltakets ytre rammer fastsettes og senere om igangsettingstillatelse hvor ansvarsretter for all prosjektering skal være på plass. Rammetillatelse kan inneholde vilkår som må være oppfylt før igangsettingstillatelse.

Kommunens foreløpige vurdering

Kommunens foreløpige vurdering av det omsøkte tiltaket er at det er et svært komplekst og omstridt prosjekt med stor offentlig interesse. Tiltaket krever vesentlig terrenginngrep i sjøbunnen, i en svekket Oslofjord i dårlig tilstand. Muddermassene vil få negative konsekvenser for naturmiljøet, arter, mikroorganismer mv. i sjøen. Rådmannen i Hvaler kommune vil innstille på en politisk behandling av saken. Til tross for at det foreligger detaljreguleringer hvor det er utført konsekvensutredninger, er tiltaket komplekst og kan utgjøre en potensiell stor negativ konsekvens for naturmiljøet. Kommunen skriver at reguleringsplanen er mange år gammel og hvorvidt området bør undergis ny planlegging må også inngå i de vurderinger som nå skal tas.

Nasjonalparkstyrets rolle i uttalelser

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre har ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdet hvor ivaretagelse av verneverdiene og verneformålet er hovedoppgaven.

Omsøkte sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset og Svaleskjær ligger utenfor nasjonalparken, men kan ha påvirkning på verneverdier i nasjonalparken. Nasjonalparkstyret velger å uttale seg da det er et stort gap mellom dagens miljøtilstand i Oslofjorden og målene som er satt i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

Forvalters vurdering

Nasjonalparkstyret forholder seg til at reguleringsplanen(e) som gjelder for tiltaket ble vedtatt av kommunestyrene i Fredrikstad og Hvaler kommune i 2014. Som opplyst i oversendelsen ligger de regulerte dumpeplassene i begge kommuner. Reguleringsplanene ble vedtatt etter en omfattende prosess, og gjelder inntil de blir opphevet eller endret.

Siden 2018 har det kommet ny kunnskap om miljøtilstanden i Oslofjorden. Regjeringen la i mars 2021 fram *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. Tiltaksplanen beskriver at tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig. Store deler av Oslofjorden har moderat økologisk miljøtilstand og dårlig kjemisk miljøtilstand etter vannforskriftens kvalitetselementer.

Torskebestanden er på et historisk lavt nivå og er i tilbakegang. Tareskog og ålegrasenger der fisk og annet liv vokser opp er også i tilbakegang. I mange poller og bukter er oksygenivået i bunnvannet så lavt at alt liv dør ut. Miljøgifter gjør at fisk og skalldyr fra deler av fjorden ikke bør spises.

Marin forsøpling og mikroplast har negative konsekvenser for dyrelivet, og forsøpling forringer verdien av naturopplevelsen fjorden kan gi.

Tiltaksplanen bygger på Miljødirektoratets rapport *Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden*, som ble oversendt til Klima- og miljødepartementet i 2019. Der gis en oppdatert kunnskapssammenstilling om miljøtilstanden i Oslofjorden. Tiltaksplanen for Oslofjorden inneholder konkrete tiltak for å nå miljømålene i Oslofjorden, og regjeringen forventer forsterket innsats i gjennomføringen av tiltakene. De to viktigste tiltaksområdene der handler om å redusere tilførselen av næringsalter og partikler. For å lykkes med dette kreves innsats på en rekke områder. Ifølge NIVA er fysiske inngrep og forstyrrelser, såkalte hydromorfologiske endringer i havbunn og strandsone, noe av det som kan gi størst skade på økosystemene. Vi etterspør kunnskap om hvordan dette mudringsprosjektet bidrar til å oppfylle målene i Oslofjordplanen.

Også våre egne prosjekt «Frisk Oslofjord» og «Krafttak for kysttorsken» har bidratt til økt kunnskap om forholdene i fjorden. *Krafttak for kysttorsken* leverte sin sluttrapport i 2021. Den gir oppdatert kunnskap om stedstilpasset gjenoppbygging av bestander, naturtyper og økosystem i Færder og Ytre Hvaler nasjonalparker. Rapporten beskriver at deler av Oslofjorden har til dels store miljøutfordringer med hensyn på avrenning, nærings saltbelastning og oksygenforhold i bunnvannet. Viktige habitater er svekket gjennom utbredt og langvarig bunntråling, endret lysgjennomtrenging ned i vannmassene og temperaturøkning. Kartlegging de siste årene viser at tilførsel av næringsalter og partikler fra Glomma er en viktig faktor bak den dårlige miljøtilstanden i Oslofjorden. Muddermasser på avveie vil forverre denne situasjonen ytterligere, med store negative konsekvenser for naturmiljøet, arter, mikroorganismer mv. i sjøen.

Ytre Hvaler nasjonalpark omfatter 354 km² kyst og skjærgård, og er Norges første marine nasjonalpark. Skjærgården i nasjonalparken danner store sammenhengende områder med rikt artsmangfold både på land og under vann. Dette er nasjonale interesser, som vi skal forvalte. Vi kan stille spørsmålet om det er ny kunnskap som skulle vært vurdert i lys av Oslofjordens tilstand. Er det noen mangler i kunnskapsgrunnlaget og reguleringsplanen som skulle vært oppdatert? Hvordan

begrense utslippene og innvirkningene på miljøet som helhet? Dette kan være grunnlag for å se på reguleringsplanen for sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset og Svaleskjær på nytt.

Konklusjon

Oslofjorden som økosystem er under sterkt press fra mange påvirkningsfaktorer, og de fleste er menneskeskapte. Vi er redd for at eventuelt utilsiktede forurensninger og/eller tilsamminger av skjærgården rundt Hvaler kan forårsake irreversible skader på viktige leve/gyteområder og i verste fall ødelegge sårbare områder med kaldtvannskoraller ved Tisler og Søsterøyene, og andre områder i Ytre Hvaler nasjonalpark.

Forvalters forslag til innstilling

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre mener at ny kunnskap om årsakene til den dårlige tilstanden i fjorden tilsier at det ikke bør gis rammetillatelse til å iverksette deponering av masser i sjø i henhold til tillatelsen og reguleringsplaner som ble vedtatt i 2014. Vi mener at man med hjemmel i naturmangfoldlovens §§ 9 (føre-var-prinsippet) og 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning) kan stille krav om at overskuddsmasser fra prosjektet må deponeres på land, og ikke i sjøen.

Det er opp til kommunen å vurdere om ny kunnskap tilsier at området må undergis ny planlegging.

Forslag til innstilling fremmet på vegne av Fredrikstad kommune sine representanter Siri Martinsen og Bjørnar Laabak.

Viser til brev fra Hvaler kommune hvor det bes om at Ytre Hvaler nasjonalpark uttaler seg i saken der Kystverket søker om rammetillatelse for igangsetting av prøvemudringsprosjektet av innseilingen til Borg havn IKS.

Forutsatt at søknaden er i samsvar med gjeldende reguleringsplan, samt tillatelse fra Miljødirektoratet, har Ytre Hvaler nasjonalpark ingen innvendinger til at det innvilges tillatelse. Dette er i samsvar med innspillene fra Statsforvalter, fiskeridepartementet, samt vedtak i Fredrikstad kommune. Prosjektet har vært nøye vurdert over flere år, vi har tillit til Miljødirektoratets fagkompetanse og vurderinger i denne saken. Ytre Hvaler nasjonalpark har vært delaktig i den omfattende planprosessen forut for den gjeldende reguleringsplan.

Det er viktig at Hvaler kommune opptre seriøst og forutsigbart ovenfor alle aktører og i dette tilfelle forholder seg til vedtatte planer.

Votering: Forslag til innstilling fremmet på vegne av Fredrikstad kommune sine representanter Siri Martinsen og Bjørnar Laabak.

3 stemmer for: Siri Martinsen, Bjørnar Laabak, Petter N. Borge.

2 stemmer mot: Mona Vauger, Benedicte Lund.

Vedtatt innstilling:

Viser til brev fra Hvaler kommune hvor det bes om at Ytre Hvaler nasjonalpark uttaler seg i saken der Kystverket søker om rammetillatelse for igangsetting av prøvemudringsprosjektet av innseilingen til Borg havn IKS.

Forutsatt at søknaden er i samsvar med gjeldende reguleringsplan, samt tillatelse fra Miljødirektoratet, har Ytre Hvaler nasjonalpark ingen innvendinger til at det innvilges tillatelse. Dette er i samsvar med innspillene fra Statsforvalter, fiskeridepartementet, samt vedtak i Fredrikstad kommune.

Prosjektet har vært nøye vurdert over flere år, vi har tillit til Miljødirektoratets fagkompetanse og vurderinger i denne saken. Ytre Hvaler nasjonalpark har vært delaktig i den omfattende planprosessen forut for den gjeldende reguleringsplan.

Det er viktig at Hvaler kommune opptrer seriøst og forutsigbart ovenfor alle aktører og i dette tilfelle forholder seg til vedtatte planer.

Vedlegg

Brev fra Hvaler kommune datert 21.09.2022. Kommunen ber om uttalelse til søknad om rammetillatelse for etablering av sjøbunnsdeponi ved Møkkalasset og Svaleskjær.

Saksdokument: [Inseiling Borg havn | Kystverket - tar ansvar for sjøveien](#)

Utskrift til

Hvaler kommune

Fredrikstad kommune

Statsforvalteren i Oslo og Viken